

Hvat forðar føroyskum javnaðarhugsandi monnum at fylkjast?

II.

(Framhald).

Socialismen er ikki einans ein »stríðsárolan», men ein vitenskaplig »analyse» av menniskjans útviklingi og lívstrytum — andaliga sum fíggjarliga. Og socialisman avsannar tí ikki, men tvørtur ímóti áðanar, hvussu land og fólk eru bundið heilt við annað sum ein særlig heild við sínum særliga lívi og útviklingsstrytum. Henda áskoðan um einstaklingsins og eins fólks særliga kenslur fyri fosturlandinum og vøksturlíkindunum í tí hevjað í eitt hægri »plan» tá hvør í sær kennir seg sum verðaldarborgara við heimarrætti og lívsrætti millum øll menniskjur.

Hins einstaka lands íbúgváar hava skyldu móti hvørjum øðrum, eiga — um rætt er — at standa bróðraligir, »solidariskir» saman. At vera verðaldarborgari er á sama hátt at kenna øll menniskjur sum bróður og systur, ið eiga at arbeiða saman við tí endamáli at bera ikki bert móðurlandið, men heila mannagettina til góð og rúmlig kor. Hitt »Internationala», alheims-sambandið arbeiðaranna og socialistanna millum er jú stovnað við tí endamáli at samla allar arbeiðarar og menniskjuni í síni heild til samarbeiði og felagsstríð fyri frælsi, javnað og bróðurskap um allan heim.

So státt fara teir skeivir, bæði teir ið siga okkum at vera »nationalar», og teir, ið bera ótta fyri, at vit ikki hava nóg vakran ans fyri teim særligu føroysku ands — og øðrum spurningum. Okkara stóða er greið og náttúrlig — og sum socialisman í síni heild í samfjól við lívið, lívsins- og útviklingsins rættvísu krøv. Á hesari stovu kunnu av sonnum allir góðir javnaðarhugaðir menn fylkjast.

En Arbejders Protest.

Vit hava fingið hesa grein frá einum arbeiðara í Fróðbiar sóka. Hon sýnir, hvussu lítið sáttmálar og avtalar vera virðar viðvíkjandi løndanini.

Jeg tillader mig herved at anmode »Føroya Social-Demokrat» om velvilligst at give Plæsen for følgende:

At vi Arbejdsmænd paa Færøerne ikke har nogen Grund til at prise vore Kaar, er desværre en Kendsgerning. Det er derfor godt, at vi har et Blad, der vil aabne dets Spalter for at tale vor Sag. Thi uden Kamp, saa vel skriftlig som mundtlig og organisatorisk, er der kun lidet Haab for os at faa vor Ret.

Der har været talt og skrevet en Del om, hvor uværdigt og nedbrydende det er for os Arbejdere ikke at kunne erholde vor Arbejdsløn erlagt kontant. Men endnu synes vi ikke — trods alle Aftaler og Kontrakter — at være naaet et Haneffed hen imod Maalet. Vi maa dog, som sagt, ikke opgive vor Kamp, men med seje Udholdenhed blive ved med at kæmpe og paastaa vor Ret.

Der er vist meget faa af os Arbejdsmænd, der ikke blot daglig møder en kold Afvisning af vore Krav, men det sker vist ogsaa ikke saa sjældent, at vi maa doje onde Ord i Tilgift.

Følelse mig solidarisk med mine Arbejdskammerater vil jeg

ikke her undlade offentlig at protestere imod Tingenes Tilstand, som de nu er med Hensyn til vore Arbejdskaar, samtidig som jeg tillader mig at give et sandfærdigt Referat af en Behandling, som mig blev til Del forleden Dag af en henværende Arbejdsgivers Frue og hendes Søn:

Jeg blev af nævnte Frue anmodet om at bære en Del »Tory» fra »Toryheiden» i Trangisvaag til Koroeven, et forholdsvis langt Stykke Vej, der tillige er meget »illgøngt». Torvenc skulde saa køres hjem med Bil for siden at bæres og stables op i Torykælderen. Arbejdet drejede sig om Afhentning af 84 Sække Tory.

Jeg mødte som ønsket hos Fruen for at aflevere de nødvendige Sække. Hun havde ingen Sække at give mig, men henviste mig til fire forskellige Personer, som skulde have laant hendes Torvesække. Efter at jeg forgæves havde været hos disse Personer, blev jeg af hendes Søn henvist til Forretningen, hvor jeg saa tilsidst fik de nødvendige Sække. Da Vejen til Torvehederne er, saa langt Koroeven strækker, ca. 2 Fjerdingsmil, mente jeg, det vilde falde lettest og hurtigst, at en Bil kom med Sækkene, hvilket Fruen dog ikke vilde gaa med til. Jeg maatte saa selv bære dem. Dette samt min Herodes-Pilatusgang efter Sækkene nævner jeg for at anskueliggøre Arbejdstiden. Jeg beregnede mig selvfølgelig den normerede Løn for dette unødvendige Tidsspilde.

Da jeg var færdig med Arbejdet — ialt 34 Timer — mødte jeg hos Fruen for at erholde min Løn. Hun bad mig tale med hendes Søn. Jeg gik saa til Sonnen. Men han vilde ikke paa nogen Maade betale mig den forlangte Løn, skønt denne var beregnet i Henhold til de gældende Lønsatser. Da jeg saa igen henvendte mig til Fruen, blev hun meget vred for ikke at sige rasende. Hun sagde blandt andet, at jeg skulde været pligtig til at tage imod det Beløb, hendes Søn fandt passende, og beskyldte mig for øvrigt for Pengeafpresning. Jeg vilde selvfølgelig ikke bøje mig for disse Personers Smaaltighed og uligevægtige Trusler, men har overgivet Sagen til Arbejdsforretningen.

Jens Vang.
Medlem af »Fylking».

Nøkur orð til hr. Kallsøy.

Gamli vinur!

Mangan hevur tú í orðaskiftinum okkara millum trivið í fyrsta boð tykkara sjálvstýrisins: »Í Føroyum skulu Føroyingar ráða». Og spurt hevur tú, um eg ikki meini tað sama. So státt vil eg svara við einum spurningi til tín: Heldur tú, at nakar rættshugsandi Føroyingar hevur nakað ímóti tí, at í Føroyum skulu Føroyingar ráða?

Tú minnst á sinni, tá hr. Anton Nielsen ferðaðist her uppi og bað fólk velja hr. S. P. úr Konoy. Tá skrivaði gamla »Dimmalætting» somu orð, sum sjálvstýrismenn eru vanir at

siga og skriva. Ja, so ótrúligt tað ljóðar, so skrivaði sambandsblaðið »Dimmalætting»: »Í Føroyum skulu Føroyingar ráða». Hon legði tó aftrat: »Og ikki danskir socialistar; men hvat sigur hetta uppskoyti? Já, fara vit at kanna hetta gjallari, so siggja vit, at danskir socialistar hava ráðið í Danmark. Við øðrum orðum hevur altso »Dimmalætting» skrivað, at teir, sum ráða í Danmark, skulu ikki ráða í Føroyum. Tá »Dimmalætting» altso er farin so langt út, ja, so kunna vit vel siga, at allir Føroyingar halda tað vera hollast fyri okkum, at Føroyingar ráða her í okkara landi.

Javnaðarmenn um allan heiminn halda fast uppá »Folkernes Selvbestemmelsesret», og vit føroysku javnaðarmenn eru einki undantak í so máta. Vit halda tað vera tað einasta rætt, at Føroyafólk við allmennari atkvøðisgreiðslu skal avgera, um vit skulu hava samband við nakað annað land, ella um Føroyur skulu fara sína egna leið og kvetta øll bond, sum binda okkum til Danmarkar.

Óivað kemur tann dagur, tá Føroyingar greiða atkvøðu fyri loysing. Og kemur tann dagurin, meðan tú livir, hr. Kallsøy, so fært tú at siggja, at tann føroyski javnaðarflokkurin hvørki loysir ella bindur aðrakiðis, enn sum tað føroyska fólk ið ynskir tað.

Nú kannst tú kanska siga sum so, at tað verður aldri tann dagur, at fleirtalið av Føroyingum greiðir atkvøðu fyri loysing. Hartil vil eg siga, at í fall tað er so, tá eiga teir menn, sum ynska loysing, at kanna eftir orsakanum til tess. Har-næst, tá orsakin er funnin, eiga teir at rudda henda orsakan burtur. Latum okkum kanna eftir orsakanum. Man ikki ein hovuðorsøk vera tann, at fólk vilja vita, hvør ið skal betala tað, ið sjálvstýrið kostar. Tað kann vera, at eg fari skeivur; men eg trúgvi, at fólk kvíðar fyri, at tollur verður lagdur á neyðsnyjarvørur, sum eru nógv óvðyrar ná, sum er. Sum eg einferð fyrr havi skrivað, eru tað mong fólk á landi, sum ikki eiga margar uppá eina breyðfíll. Hvat heldur tú, at slíkt fólk hugsa, tá tey hoyra, at nú skal tollur verða lagdur á tann svartu kaffimunnin, sum tey eru von at bloyta sær breyðskorpurar við?

Vilja tit, at fjöldin av Føroyingum skal greiða atkvøðu fyri loysing, so mega tit framseta ein plan, sum sýnir, at Føroyingar skulu kunna liva eitt menniskjansligt lív í tí føroyska statinum. Her hugsi eg ikki um einstakar stórbøndur og teirra líkar; men eg hugsi um fólk flest her á landi. Kunna tit gera tað, ivist eg ikki í, at flest allir Føroyingar vilja, at Føroyingar skulu ráða her á landi.

Nú vilt tú siga, at eg her havi prógvað, at kærleiki Føroyinga til Danmarkar er kærleiki til tann danska peningapungin. Hartil vil eg siga, at tað dugi eg ikki at avgera; men eitt veit eg, og tað er tað, at allur politikur snúgvur seg um pening. Lat fólk siga nóg so mikið um teirra fjóðskaparkenslu, teirra kærleiki til føðiland, móðurmál, flagg o. s. fr., alt hetta ljóðar

væl og kann vera rætt nokk; men allur hesin kærleikin má hvíla á einum tryggum økonomiskum grundarlag. Ger hann tað, so ber hann fram móti málinum og helmar ikki, fyrr enn sigurin er vunnin; men er tað økonomiska grundarlagið ikki tilsteðar, so er kærleikin ikki sterkur nokk at bera gjøgnum teir meinboðar, sum ómangaliga mega móta tjóðini og teim einstøku menniskjum.

Eg vil ikki siga nakað ílt um sjálvstýrisflokkinn og allraminst um teg, mín gamla vin; men vinur er hann, ið vomr sær, og tessvegna vil eg ikki dýlja yvir, at mín áskoðan á sjálvstýrisflokkinn er tann, at kærleikin til Føroyar — fólk og land, mál og flagg o. s. fr. — er góður nokk og sannur nokk; men alt hetta hvílar á óngum grundarlag. Sjálvstýrismenn hava óngan plan — einki økonomiskt grundarlag at byggja á; við øðrum orðum kann tað sigast, at sjálvstýrispolitikkurin hongur í leysari luft, og sum maðurin segði: »Det bør ikke saa at være».

Frá tí fyrsta, eg gjordist ein hugsandi maður, sá eg tað, at tann leiðin, sum sjálvstýrismenn vilja ganga viðvíkjandi øllum tjóðskapar málum, var ein góð leið, og tey mál, teir hava sett sær, eru vøkur mál og verd fyri rættar menn; men eg saknaði tað økonomiska grundarlagið, sum hesin politikkur skuldi verið bygdur á.

Sambandsflokkurin har aftur ímóti hevur eitt økonomiskt grundarlag at byggja á. Eg skal av ymskum grundum lata vera at siga mína hugsan um hetta grundarlagið; men eygum sjónligt er tað, at sambandið er lívseigt — og hví? já, tí teir byggja á einum økonomiskum grundarlag.

Vit javnaðarmenn standa óheftir av hinum báðum føroysku flokkunum; men vit vilja fegin tingast við báðar flokkarnar, og vit ynska eftir at koma til sættis við hesar flokkar. Tað at ein maður er sambandsmaður, skilir hann ikki frá okkum, heldur ikki tað, at hann er sjálvstýris- ella loysingarmaður; men tað, ið skilir okkum frá hinum flokkunum, er teirra stóða til tað privatkapitalistiska stýrisslagið.

Hevði sjálvstýrisflokkurin ein fíggjarligan arbeiðsplan, so sáú vit, í hvorja leið hann gekk; fall hann saman við socialistiskum hugsjónum, tóku vit fegin undir við sjálvstýrismonnum; men var tað ein privatkapitalistiskur planur, so vóru vit noyddir at arbeiði í móti; tí okkara mál og mið er at úrrudda tað privatkapitalistiska systemið, og vit arbeiða ímóti hesum systemi, har tað vil hava ráðið, annaðhvørt tað so er sprottið frá sjálvstýrismonnum, ella hvaðani tað sprettur frá.

Nú kanska tú hugsar sum so, hvat tað man vera fyri ein planur, ið eg her havi skrivað um. So státt skal eg greiða eitt sindur frá míni hugsan um hetta mál. Ein slíkur planur eigur fyrst og fremst at vera eitt »statistik» yvir tær neyðturvulgu útreiðslur í eini føroyski republikk.

Sjálvanda veit eg, at ymskar av teim núverandi útreiðslunum

kunna setast niður; men hvussu mikið? Einstakar embætismenn kunna vit umvera; men hvørjar? Hetta alt mega vit gera okkum greitt og harnest telja saman, mikið av peningi vit verða noyddir at nýta. Tá tað er gjørt, má planurin sýna, hvaðani ið peningurin skal koma.

Kongsgóðið eiga vit Føroyingar, og tað er ein stór ogn, sum kann geva landinum eina fitta inntøku; men tað er ikki nokk. Luxustollur verður heldur ikki nokk. Setið tó upp, hvussu mikið ið kann vinnast av hesum báðum innlogunum, og hvaðani tað skal koma frá, sum í væntar. Tá tað er gjørt, skulu tit fáa greitt svar frá javnaðarflokkinum, eintin hann vil verða við tykkum ella ímóti. Kortini fram!

Vinarligast
J. H. Danbjørg.

Tíðindi.

Tvoroyri.

Fiskiskipini.

Tvoroyri:

Heim 11. apríl fyrsta túr: »Vestmanna» 21.500 (268 skp.), »Vágoyne» 21.500 (252 skp.). Heim 27. apríl fyrsta túr: »Energy» 13.500 (163 skp.). Heim 1. mai fyrsta túr: »Albert» 45.000 (565 skp.). Heim 2. mai annan túr: »Hanna» 29.500 (ca. 450 skp.), fyrsti túrur gav 23.000 (302 skp.). Reykjavík 30. apríl annan túr: »Frida» 22.000, fyrsti túrur gav 21.000 (258 skp.). Reykjavík 30. apríl annan túr: »Guðrun Zoega» 22.000, fyrsti túrur gav 20.000 (266 skp.). Reykjavík 1. mai annan túr: »Godthaab» 16.000, fyrsti túrur gav 30.000.

Vág:

Heima áður ferð: »City» 25.000 (347 skp.) fyrsti túrur gav 27.000, »Albert Victory» 20.000, 1. túrur gav 19.000, »Beinssvør» 18.000, 1. túrur gav 24.000. Heima fyrstu fer »Morning Star» 25.000, fór fyrst av stað, táð hini skipini fóru til annan túrin. Orsokin var »reparation». Heima fyrstu ferð sildabáturin »Poulina» 18.000.

Menn vóru farnir at vera bangnir um sildabátin. Veðrið hevði jú verið av tí alraversta nakrar dagar.

Finansplanurin og vegirnir.

Fróðbiar sóknar kommunu søkti í vetur um eykastyrk til vegarbeiði.

Svar er nú komið frá statinum, at einki kann gerast við málið so leingi sum einin greiða er komin á finansplanin. Nær munu sambandsmenn og sjálvstýrismenn fáa í lag at fáa hesa greiðu. Teir vóru so morgfirir um henda »plan», at tað kundi ikki vera talan um at lata javnaðarmenn koma í nevndina, sum hevði málið til viðgerðar, hóast hetta málið er av teirri náttúru, at allir flokkar helst skuldu haft høvi til at arbeiði við tí.

Eitt er vist, og tað er, at Føroyingar og Føroyar tola ikki, at sjálvstýrið og sambandið bóla ov mong árin yvir hesari sak — og meinboðar.

Fiskadampari

hevur verið eftir hópin av ný turkadamp fiski í Vági og á Tvoroyri — terrin hevur verið reidiliga góður eftir hesi ársins tíð at døma.

Ansvarhavandi blaðstýrari fyri
Suðuroyar-síðuna: P. M. DAM